

**ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ
ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»)
ФІЛІЯ «ПІВНІЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор філії «Північний лісовий офіс»

ДП «Ліси України»

Вячеслав КИЧЕНОК

«06» _____ 2026р.

**ПЛАН ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСТВА
(ПЛАН ЛІСОУПРАВЛІННЯ)**

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Загальна інформація про Надлісництво	
1.1 Організаційна структура	4
1.2 Зобов'язання щодо FSC®	5
1.3 Опис території Надлісництва	5
2. Цілі ведення господарства	
2.1 Стратегічні цілі	6
2.2 Оперативні плани	7
2.3 Шляхи досягнення	7
2.4 Залученість в місцеву економіку	8
3. Характеристика лісових ресурсів	
3.1 Розподіл площі за категоріями	8
3.2 Особливості ландшафту	10
3.3 Економічні аспекти	11
4. Екологічні цінності	
4.1 Виявлення та картування	12
4.2 Режим охорони	13
5. Природоохоронні заходи	
5.1 Збереження біорізноманіття	13
5.2 Охорона раритетних видів	14
5.3 Водохоронні зони	17
5.4 Грунтозахисні заходи	17
5.5 Оцінка впливу на довкілля	19
6. План господарських заходів	
6.1 Розрахункова лісосіка	19
6.2 План рубок формування і оздоровлення лісів та інших рубок	21
6.3 Лісовідновлення та лісорозведення	21
6.4 Охорона лісів від пожеж	22
6.5 Господарська діяльність Надлісництва на забруднених радіонуклідами територіях, з урахуванням рівня їх забрудненості, у тому числі ВВП	23
6.6 Дотримання принципу не виснажливості	23
7. Моніторинг лісів	
7.1 Методика моніторингу	24
7.2 Суб'єкти, які беруть участь у підготовці та проведенні моніторингу	26
7.3 Процедура підготовки та проведення моніторингу	27
8. Соціальні аспекти	
8.1 Права працівників, гігієна та безпеки праці, гендерна рівність, як це визначено в принципі 2	27
8.2 Охорона праці	28
8.3 Взаємодія з громадами	29
8.4 Вирішення конфлікту	30

ВСТУП

В сучасних умовах ринкової конкуренції, інтенсифікації та прискорення темпів науково-технічного прогресу основне місце належить вирішенню проблем ефективності економічної системи. Ефективність, як економічна мета суспільного розвитку, — це відношення фінансових результатів, соціальних наслідків та економічних ефектів до витрат, з ними пов'язаних, що виражаються у грошовій формі.

План заходів по веденню лісового господарства або лісоуправління передбачає висвітлення довгострокових цілей ведення лісового господарства, основна із яких — підвищення ефективності виробництва, або диверсифікація, впровадження якої зумовлено такими чинниками, як труднощами становлення нових економічних відносин та недосконалістю законодавчих актів у державі, необхідністю подолання суперечностей між екологічними, економічними і соціальними цілями, необхідністю забезпечення сталого розвитку лісового господарства шляхом підвищення ефективності управління, багатоцільового використання лісових ресурсів, корисних властивостей лісу та інше.

1. Загальна інформація про Надлісництво

1.1 Організаційна структура

До складу Ніжинського надлісництва філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України» входить дванадцять лісництв.

Основною виробничою одиницею надлісництва є лісництво.

Ніжинське надлісництво знаходяться в південно-східній частині Чернігівської області на території Ніжинського, Чернігівського, Корюківського, Новгород-Сіверського та Прилуцького адміністративних районів, а саме:

Ніжинський район (55970,8га):

- Батуринське лісництво – 3050,3 га;
- Бахмацьке лісництво – 1345,9 га;
- Берестовецьке лісництво – 4703,0 га;
- Борзнянське лісництво – 5612,7 га;
- Вертіївське лісництво – 6324,2 га;
- Мринське лісництво – 11707,2 га;
- Іржавське лісництво – 11849,5 га;
- Коляжинське лісництво- 11378,0 га

Корюківський район (265,4га)

- Борзнянське лісництво – 265,4 га.;

Новгород-Сіверський район (2650,2га)

- Батуринське лісництво – 2650,2 га.;

Прилуцький район (32689,1га):

- Бахмацьке лісництво – 1562,6 га;
- Ічнянське лісництво – 5088,4 га;
- Жадківське лісництво – 10175,5 га;
- Прилуцьке лісництво – 9395,1 га;
- Варвинське лісництво – 6467,5 га;

Чернігівський район (6392,4га):

- Вертіївське лісництво – 5889,3 га;
- Ічнянське лісництво – 503,1 га.

Лісництво очолює лісничий і помічник лісничого, воно у свою чергу поділяється на майстерські ділянки, загальна кількість яких у надлісництві 104. Середня площа ділянки 942 га. На кожній ділянці працює майстер лісу та підпорядковується лісничому. Майстри лісу є матеріально відповідальними особами.

Загальна кількість працюючих у надлісництві станом на 31.12.2025р. - 218 чоловік.

Ніжинське надлісництво володіє необхідною матеріально-технічною та технологічною базою і достатнім кадровим потенціалом, має сучасне комп'ютерне забезпечення, тобто все необхідне для ведення лісового господарства.

Бюджетного фінансування надлісництво не отримує. Витрати лісогосподарської діяльності фінансуються за рахунок власних коштів філії, а саме за кошти отримані від реалізації лісової продукції.

Центральним органом виконавчої влади з питань лісового господарства є Державне агентство лісових ресурсів України (Держлісагенство України), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України, входить до системи центральних органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері лісового та мисливського господарства.

1.2 Зобов'язання щодо FSC®

Початком діяльності Ніжинського надлісництва Філія «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України» з впровадження лісової сертифікації є прийняття на себе добровільних довготермінових зобов'язань щодо дотримання принципів і критеріїв FSC, а саме:

- застосовувати на практиці принципи і критерії FSC зі сталого ведення лісового господарства;
- використовувати всі види лісових ресурсів на принципах сталого розвитку;
- вирішувати соціальні питання ведення лісового господарства, підтримувати соціальний і економічний розвиток місцевого населення;
- консультуватися з усіма зацікавленими сторонами з питань планування та ведення лісового господарства на принципах сталого розвитку;
- відстежувати стан довкілля і постійно вдосконалювати лісогосподарське виробництво, робити його екологічно безпечним;

вживати профілактичних дій із пом'якшення негативних впливів лісогосподарського виробництва на навколишнє середовище;

- гарантувати, що всі лісові робітники, чия професійна діяльність суттєво впливає на навколишнє середовище, будуть відповідним чином навчені практичним діям з виконання цих зобов'язань.

1.3 Опис території Надлісництва

Згідно з лісорослинним районуванням («Ліси України» Львів, 2002, С. А. Генсірук) територія лісгоспу відноситься до зони Українського Полісся (Новгород-Сіверське Полісся і Чернігівська підзона), а південна частина – до Лівобережного лісостепу.

Клімат помірно-континентальний, характеризується високою вологістю та м'якістю, що створює сприятливі умови для росту і розвитку деревної рослинності та достатньо для повної вегетації.

Коротка характеристика кліматичних умов, що мають значення для лісового господарства, приведена в таблиці 1.3.1.

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень можна відмітити нестійке зволоження ґрунту, спостерігаються періодичні посухи, суховії, ливневі опади, а останнім часом ураганні вітри, які викликають буреломи та вітровали, ранньо-весняні та пізньо-осінні заморозки, а також безсніжні зимові періоди при присутності стійких морозів.

В цілому клімат району розташування лісгоспу сприятливий для успішного росту та розвитку таких лісових порід, як сосна, ялина, дуб, ясен, береза, вільха, осика, тополя.

Територія лісгоспу за характером рельєфу являє собою низинну, частково заболочену рівнину з загальним схилом в напрямку з північного сходу до південного заходу. На формування рельєфу, окрім річки Дніпро, великий вплив мали також такі ріки, як Десна, Сейм, Удай, Остер, Трубіж зі своїми притоками.

Ліси є національним багатством країни і за своїм призначенням та місцем розташування виконують екологічні (водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні), естетичні, виховні та інші функції і підлягають державній охороні. Усі ліси на території України становлять її лісовий фонд.

2. Цілі ведення господарства

2.1 Стратегічні цілі

- **Екологічна стабільність та біорізноманіття:** Збереження лісових екосистем, їх біорізноманіття, адаптація до кліматичних змін та використання лісів як буферів проти зміни клімату.
- **Стале використання ресурсів:** Забезпечення раціонального та невиснажливого використання лісових ресурсів відповідно до науково обґрунтованих норм (розрахункової лісосіки).
- **Економічний розвиток:** Підвищення ефективності лісового господарства для створення доданої вартості, оптимізації витрат і збільшення прибутку підприємств галузі, а також для розвитку сільських територій.
- **Соціальні функції:** Забезпечення рекреаційних, водоохоронних, санітарно-гігієнічних та інших соціальних потреб суспільства, які надають ліси.
- **Охорона лісів:** Забезпечення належної охорони лісів від пожеж, шкідників та хвороб, а також вдосконалення систем захисту лісів.
- **Відтворення лісів:** Відтворення лісів, підвищення їх продуктивності та покращення якісного складу.

2.2 Оперативні плани

Оперативні плани лісового господарства – це детальний документ, який визначає конкретні дії та заходи, необхідні для досягнення стратегічних цілей лісового господарства в певний період. Виробничо-фінансовий план з лісового та мисливського господарства та охорони навколишнього середовища прийнятий у надлісництві погоджений виробничими і лісовими відділами з планами філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України».

2.3 Шляхи досягнення

Основні цілі і задачі ведення лісового господарства наступні:

- використання лісових ресурсів у відповідності до їх цільового призначення;
- використання лісових ресурсів повинно базуватись на принципах не виснажливості раціональності та безперервності і проводитись в обсягах, які не перевищують щорічного приросту деревини;
- ефективне використання лісових ресурсів на ринкових засадах;
- удосконалення економічно-фінансового стану підприємства;
- забезпечення прибутковості ведення лісового господарства;
- нарощування ресурсного і екологічного потенціалу лісу;
- розроблення системи заходів щодо розширеного відтворення лісових ресурсів з орієнтацією на багатоцільове використання лісів;
- вирішення лісівничо-екологічних проблем в зоні діяльності лісгоспу;
- оптимізація структури підприємства, збільшення лісистості території до науково обґрунтованого оптимального рівня.
- розробка та проведення комплексу заходів щодо охорони та захисту лісових ресурсів, які би унеможливили або сприяли зменшенню фактів незаконного вирубування деревини;
- розширення природно-заповідного фонду для збереження типових та унікальних природних комплексів та об'єктів рослинного і тваринного світу;
- здійснення системи заходів щодо сприяння розвитку підприємницької діяльності підприємницьких структур;
- впровадження сучасних організаційних форм господарювання, сприяння покращенню економічних показників діяльності підприємства;
- зростання зайнятості, посилення соціальної захищеності та збільшення добробуту працівників лісгоспу;
- сприяння вирішенню соціальних, екологічних і економічних проблем місцевих громад;
- забезпечення широкого висвітлення лісгосподарських заходів у засобах масової інформації, співпраця з науковими, екологічними та громадськими організаціями у формування лісової політики.

Рівень досягнення поставлених цілей і задач буде оцінюватись через кількісні результати. У даному випадку мова буде йти про очікувані економічні, соціальні та екологічні результати. Зрозуміло, що оцінка цих результатів не може претендувати на виняткову точність, але вона необхідна з погляду перспектив розвитку лісового господарства підприємства.

2.4 Залученість в місцеву економіку

Виробничо-господарська діяльність Ніжинського надлісництва включає лісозаготівлю, надає послуги по перевезенню лісоматеріалів лісовідновлення. ведення мисливського господарства, використання продуктів НДЛП, та рекреаційні послуги.

Заготівля недеревної лісопродукції планується у вигляді березового соку, грибів та ягід третіми зацікавленими сторонами згідно їхніх заявок.

Ніжинське надлісництво співпрацює з місцевими територіальними громадами із залученням зацікавлених сторін (під час проведення базового лісовпорядкування) визначає перелік деревинних та недеревинних ресурсів і послуг екосистем, які можуть посилювати та диверсифікувати місцеву економіку.

3. Характеристика лісових ресурсів

3.1 Розподіл площі за категоріями

Для економічного потенціалу Чернігівської області ліси мають надзвичайно важливе значення. Ліси використовують як ресурсний матеріал для розвитку різних галузей економіки, створюють придатні умови для життя людини. Лісові ресурси — це і деревина технічна сировина, харчові та кормові ресурси. Важливого значення набувають ліси як засіб охорони навколишнього середовища. Завдяки захисним властивостям ліси сприяють поліпшенню водного режиму територій, підвищенню врожайності сільськогосподарських культур.

У сукупності з іншими природними ресурсами, лісові ресурси являють собою складову частину продуктивних сил країни безпосередньо беруть участь в економічному розвитку, у забезпеченні соціальних потреб суспільства, виступають одночасно як засіб виробництва, предмет і продукт праці.

Ліси є національним багатством країни і за своїм призначенням та місцем розташування виконують екологічні (водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні), естетичні, виховні та інші функції і підлягають державній охороні. Усі ліси на території України становлять її лісовий фонд.

Загальна площа лісового фонду Ніжинського надлісництва філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України» - 97967,9 гектарів, в тому числі вкриті лісовою рослинністю землі 87665,5 гектарів(89,5%), із яких 47574,2 га (48,6%) штучно створені ліси (лісові культури).

Не вкриті лісовою рослинністю землі – 4653,8 га (4,8%), це в основному

незімкнуті лісові культури 2163,5га (2,2%), лісові шляхи та просіки – 1153,6 га (1,2%), зруби -487 га (0,5%)і біогалявини -172,5 га (0,2%).

Таким чином загальна площа лісових земель в Ніжинському надлісництві становить 92319,3 гектарів (94,2%).

Нелісові землі – 5648,6 га(5,8%) представлені, в основному, болотами – 5199,0 га (5,3%), та трасами електромереж, газових ліній, тощо – 100,3 га (0,1%).

В основу організації процесу лісокористування закладений поділ лісів на категорії, в залежності від їх екологічного та народногосподарського значення, розташування та виконання ними функцій. Лісовим кодексом України визначено поділ лісів на категорії лісів.

Таблиця 1

Поділ лісів на категорії

Категорії лісів	Площа за даними лісовпорядкування	
	га	%
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення - разом	29340.7	29.9
в тому числі:		
Заповідні лісові урочища	1839,0	1,9
Пам'ятка природи	36,2	
Заказники	20202,8	20,5
Ліси історико-культурного призначення	121,4	0,1
Національні природні парки (заповідна зона)	971,4	1,0
Національні природні парки (зона регульованої рекреації)	1547,4	1,6
Національні природні парки (зона стаціонарної рекреації)	56,0	0,1
Національні природні парки (господарська зона)	2250,1	2,3
Ліси наукового призначення, включаючи генетичні резервати	1,3	
Регіональні ландшафтні парки (зона регульованої рекреації)	2315,1	2,4
Рекреаційно-оздоровчі ліси - разом	7099,1	7,2
в тому числі:		
Ліси у межах населених пунктів	93,4	0,1
Лісопаркова частина лісів зелених зон	1426,2	1,5
Лісогосподарська частина лісів зелених зон	4577,8	4,6
Рекреаційно-оздоровчі ліси, поза межами населених пунктів	1001,7	1,0
Захисні ліси - разом	14778,1	15,1
в тому числі:		
Ліси протиерозійні	635,8	0,6
Ліси уздовж смуг відведення залізниць	446,6	0,5
Ліси уздовж смуг відведення автомобільних доріг	604,3	0,6
Байрачні ліси	1126,4	1,1
Ліси уздовж смуг берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів	5062,5	5,2
Інші захисні ліси	6902,5	7,1
Експлуатаційні ліси	46750,0	47,8
Всього по лісгоспу:	97967,9	100,0

3.2 Особливості ландшафту

Клімат району розміщення Ніжинського надлісництва помірно-континентальний з відповідно з м'якою зимою і теплим сонячним літом, що сприятливий для ведення лісового господарства та успішного зростання деревних і чагарникових порід, притаманних даній лісорослинній зоні.

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень відносяться пізні весняні і ранні осінні заморозки.

Коротка характеристика кліматичних умов, що мають значення для лісового господарства, приведена в таблиці 2.

Також варто відзначити, що в останні 7 – 8 років спостерігається перерозподіл випадання вологи у вигляді дощу по сезонам. Загальна кількість опадів за рік суттєво не змінилась, але випадає в основному у весняний та осінній період, а влітку суттєво не вистачає вологи, що в сукупності з підвищенням максимальної температури дає сприятливі умови для розвитку судинного мікозу та розповсюдження верхівкового короїду.

Таблиця 2

Кліматичні показники

Найменування показників	Одиниця вим.	Значення	Дата
1. Температура повітря:			
- середньорічна	градус	+6,5	
- абсолютна максимальна	градус	+37,0	липень
- абсолютна мінімальна	градус	-35,0	січень
2. Кількість опадів на рік	мм	510	
3. Тривалість вегетаційного періоду	днів	200	
4. Останні заморозки весною			5 травня
5. Перші заморозки восени			10 вересня
6. Середня дата замерзання річок			10 грудня
7. Середня дата початку паводку			20 березня
8. Сніговий покрив:			
- потужність	см	30	
- час появи			20 листопада
- час сходження у лісі			25 березня
9. Глибина промерзання ґрунту	см	60	
10. Напрямок переважаючих вітрів по сезонах:			
- зима	румб	ПнЗ	
- весна	румб	ПдЗ	
- літо	румб	ПдЗ	
- осінь	румб	ПнЗ	
11. Середня швидкість переважаючих вітрів		2-6	
12. Відносна вологість повітря по сезонах: %		80	

3.3 Економічні аспекти

Район розташування надлісництва характеризується добре розвинутою мережею шляхів транспорту загального користування. Основними автомобільними дорогами на території надлісництва є: національна дорога Н-07 (Київ-Суми-Юнаківка); міжнародна дорога М-02 (Кіпті-Глухів-Бачівськ); регіональні дороги: Р-67 (Чернігів-Ніжин-Прилуки-Пирятин); Р-61 (Батурин-Конотоп-Суми); Р-68 (Талалаївка-Ічня-Тростянець-Сокиринці); територіальні дороги: Т-25-01 (Олишівка-Куликівка); Т-25-13 (Козелець-Козари-Носівка); Т-25-23 (Борзна-Стрільники-Бахмач); Т-25-24 (Борзна-Ічня-Прилуки); Т-25-26 (Ніжин-Бобровиця-Нова Басань); Т-25-30 (Прилуки-Варва-Срібне-Обухове); Т-25-27 (Бобровиця-Свидовець-Новий Биків-Ічня), Т-25-28 (Козелець-Бобровиця); Т-25-52 (Борзна-Комарівка).

Між населеними пунктами і через лісові масиви проходять автомобільні дороги загального користування, які мають велике значення для ведення лісового господарства.

Крім перерахованих вище доріг в зоні діяльності надлісництва функціонує досить густа мережа ґрунтових доріг, які з'єднують між собою населені пункти і лісові масиви та урочища, що використовуються для вивезення деревини. Неоцінимо значення цих доріг в боротьбі з браконьєрством і лісовими пожежами.

Всі перераховані дороги слугують для вивезення заготовленої деревини до місць споживання і до залізничних станцій для подальшого відправлення і місця призначення.

Загальна протяжність лісових автомобільних доріг на території надлісництва складає 494 км, із них з твердим покриттям - 181 км, поліпшених - 313 км.

Більшість наявної транспортної мережі займають лісові проїзди (1146 км). До них віднесені ґрунтові дороги, на яких відсутнє земляне полотно, водовідвід, дорожнє покриття, штучні споруди тощо. Однак, на них відбувається періодичний рух транспортних засобів.

Загальна протяжність транспортної мережі, включаючи лісові проїзди складає 1226 км. Густота лісових автомобільних доріг всіх типів (без лісових

проїздів) на 1000 га дорівнює 8 км, з лісовими проїздами – 12,5 км.

За минулий проектний період було збудовано 5 км лісових автомобільних доріг та капітально відремонтовано 5 км, що покращило умови лісоексплуатації в прилеглих до них кварталах, використання в рекреаційно-оздоровчих цілях, для охорони і захисту лісу.

Через територію надлісництва проходить залізнична магістраль Чернігів-Ніжин-Прилуки-Гребінка, Прилуки-Бахмач, Ніжин-Конотоп, Бахмач-Ромни, Бахмач-Мена, Київ-Ніжин-Бахмач.

Залізничний транспорт використовується для перевезення деревини та продукції з неї.

4. Екологічні цінності

4.1 Виявлення та картування.

На території Ніжинського надлісництва виділені і охороняються ліси високої природоохоронної цінності (ОЦЗ). Площі ділянок ОЦЗ в розрізі особливих цінностей для збереження приведено нижче:

ОЦЗ 1 – Видове різноманіття. Концентрації біологічного різноманіття, включно з ендемічними, рідкісними видами і видами, що перебувають під загрозою, або зникають, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях.

ОЦЗ 2– Екосистеми та їхні мозаїки ландшафтного рівня. Цілісні лісові ландшафти, великі екосистеми ландшафтного рівня та мозаїки екосистем, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях та містять життєздатні популяції переважної більшості природно притаманних їм видів, з природними структурами їх розповсюдження та рясності.

ОЦЗ 3 – Екосистеми та оселища. Рідкісні й такі, що перебувають під загрозою або зникають екосистеми, оселища або рефугіуми.

ОЦЗ 4 – Критичні послуги екосистем. Основні послуги екосистем у критичних ситуаціях, включно із захистом водозборів і запобіганням ерозії вразливих ґрунтів і схилів.

ОЦЗ 5 – Потреби громади. Ділянки та ресурси, визначальні для задоволення основних потреб місцевих громад або тубільних народів (наприклад, у засобах для існування, лікування, харчування, забезпечення водою), визначені шляхом

залучення цих громад або тубільних народів.

ОЦЗ 6 – Культурні цінності. Ділянки, ресурси, оселища та ландшафти світового або національного культурного, археологічного або історичного значення та/або критичної культурної, екологічної, економічної чи релігійної/священної важливості для традиційних культур місцевих громад або тубільних народів, визначені шляхом залучення цих місцевих громад або тубільних народів.

Окрім ОЦЗ і репрезентативних ділянок екосистем, підприємство в процесі планування, відводу та таксації лісосік виділяє наступні ключові об'єкти (окремі дерева і групи дерев, які представляють цінність для збереження біорізноманіття) згідно постанови 499 від 12 травня 2023 року, а саме ключові об'єкти:

1. Дерева і групи дерев важливі для фауни.
2. Дерева, які рідко зустрічаються в насадженні, або мають кормову цінність для фауни.

При проведенні моніторингу репрезентативних ділянок та ОЦЗ із залучення сторін чиї інтереси зачеплено, зацікавлених сторін та експертів планується провести зміни у картографії території Ніжинського надлісництва при динаміці даних ділянок.

4.2 Режим охорони

При плануванні та діяльності Ніжинське надлісництво враховує режим охорони дикої флори та фауни всіх природному середовищ існування (рідкісних і тих що перебувають під загрозою видів) враховуючи найбільш доступну інформацію про це, а саме: Червона книга України, Бернська Конвенція, Резолюція № 4 та № 6, Боннська Конвенція, Зелена книга України.

5. Природоохоронні заходи

План природоохоронних заходів у Ніжинському надлісництві складено у відповідності з Основними напрямками державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.1998 року № 188/98-ВР та іншими діючими нормативно-правовими актами України щодо природоохоронної діяльності.

5.1 Збереження біорізноманіття

Основними господарськими заходами, що заплановані в ОЦЗ є:

- Рубки догляду.
- Вибіркові санітарні рубки.
- Протипожежні заходи.
- Сприяння природному поновленню.

Особливостями проведення лісогосподарських заходів в ОЦЗ є:

- Під час проведення рубок догляду зберігається природне поновлення цінних видів, особливо коли йому загрожує небезпека витіснення іншими видами.
- Методи та способи проведення рубок догляду мають забезпечувати мінімальне порушення лісового середовища й дерев, що залишаються, тому інтенсивність рубок догляду за лісом знижено від нормативних показників на 35-50 %.

Таблиця 3

План виявлення і взяття під охорону особливих цінностей для збереження

№ п/п	Назва заходу щодо виявлення та взяття під охорону особливих цінностей для збереження.	Заходи щодо охорони особливих цінностей для збереження.	Хто проводить
1	Проведення консультацій з зацікавленими сторонами щодо визначення розташування відтворювальних ділянок мисливських господарств на території підприємства.	Оголошення «режиму тиші» та обмеження господарської діяльності в період з 01.04.26 по 15.06.26.	Спеціалісти філії, зацікавлені сторони
2	З метою збереження біорізноманіття, продовжувати виявляти ліси високої природоохоронної цінності та залишати ключові біотопи і об'єкти при проведенні лісосічних робіт.	Ідентифікація ОЦЗ та встановлення режиму охорони	Спеціалісти філії, зацікавлені сторони
3	Проведення обстеження земельних лісових ділянок при проведенні безперервного лісовпорядкування, відводах і таксації лісосік рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів – на 2026 рік. При виявленні, виділяються ОЦЗ.	Ідентифікація ОЦЗ та встановлення режиму охорони.	Спеціалісти філії, лісничі, зацікавлені сторони
4	Проведення картування ОЦЗ для забезпечення їх збереження при здійсненні господарської діяльності.	На картах-схемах по лісництвах наносяться ОЦЗ	Спеціалісти філії.
5	Залучення зацікавлених сторін та науковців до виявлення ОЦЗ впродовж року.		Адміністрація філії

5.2 Охорона раритетних видів

Проведення навчання з персоналом надлісництва та підрядних організацій щодо запобіганню збору, полюванню чи відлову рідкісних видів та видів, що

перебувають під загрозою, та їх оселищ.

Проведення обстеження земельних лісових ділянок при відводах і таксації лісосік рубок головного користування та рубок поліпшення якісного складу лісів.

При виявленні, виділяти ключові біотопи і об'єкти біорізноманіття, згідно переліку ключових біотопів та об'єктів біорізноманіття та їх опису.

Проведення картування місць зростання та мешкання популяцій рідкісних та зникаючих видів флори і фауни для забезпечення їх збереження при здійсненні господарської діяльності.

При лісозаготівлях дотримання календарних строків проведення заходів (режиму тиші) та безпечних для довкілля технологічних процесів, режиму охорони.

Контроль лісництва за дотриманням працюючих в лісі природоохоронних вимог, проведення рейдів.

Інформування громадськості та зацікавлених сторін про наявність рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, та оселищ, встановлених режимів охорони.

Залучення зацікавлених сторін та науковців до виявлення рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин.

Таблиця 4

План виявлення і взяття під охорону рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин.

№ з/п	Назва заходу щодо виявлення та взяття під охорону рідкісних і зникаючих видів	Заходи щодо охорони рідкісних і зникаючих видів	Хто проводить
1	Створення об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) в місцях зростання або мешкання рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, значимих на регіональному рівні	Рубки, не проводяться.	Спеціалісти філії, зацікавлені сторони
2	Проведення науковцями товариства з обмеженою відповідальністю «Науково-виробниче підприємство «Еко-моніторинг» польових робіт із вивчення фауни рідкісних і зникаючих видів та планування заходів щодо їх збереження та покращення умов існування.	Створення охоронних зон.	Науковці ТОВ «НВП «Еко моніторинг»
3	Проведення обстеження земельних лісових ділянок при відводах і таксації лісосік рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів – на 2026 рік. При виявленні, виділяються ключові біотопи і об'єкти біорізноманіття, згідно переліку ключових біотопів та об'єктів біорізноманіття та їх опису.	Збереження ключових біотопів і об'єктів біорізноманіття.	Спеціалісти філії, лісничі, зацікавлені сторони
4	Проведення картування місць зростання та мешкання популяцій рідкісних та зникаючих видів флори і фауни для забезпечення їх збереження при здійсненні господарської діяльності.	На картах-схемах по лісництвах наносяться рідкісні та зникаючі видів і біотопи	Спеціалісти філії.

5	Залучення зацікавлених сторін та науковців до виявлення рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин		Адміністрація філії
---	--	--	---------------------

На території лісонасаджень Ніжинського надлісництва виявлені рідкісні і зникаючі види фауни і флори, які охороняються згідно законодавства і висновку з оцінки впливу на довкілля у межах місць їх поширення. Також виділені охоронні зони місць поширення вказаних нижче видів флори і фауни.

**Види рослин та тварин, занесених до Червоної книги України в межах
Ніжинського надлісництва філії «Північний лісовий офіс»
ДП «Ліси України»**

№ з/п	Назва виду українською мовою	Назва виду латинською мовою
1	2	3
1	Плаун річний	<i>Lycopodium annotium</i>
2	Любка дволиста	<i>Platanthera bifolia</i>
3	Лілія лісова	<i>Lilium martagon</i>
4	Коручка болотна	<i>Epipastris calustris</i>
5	Коручка черемниковидна	<i>Epipastris helleborine plant</i>
6	Коручка темно-червона	<i>Epipastris atrorubens</i>
7	Гніздівка звичайна	<i>Neottia nidusavis plants</i>
8	Пролісок дволистий	<i>Scilla bifolia</i>
9	Підсніжник лісовий	<i>Galanthus nivalis</i>
10	Дифазіаструм сплюснутий	<i>Diphasiastrum complanatum</i>
11	Цибуля ведмежа	<i>Allium ursinum</i>
12	Верба старке	<i>Salix starkeana</i>
13	Нетопир Натазіуса	<i>Pipistrellus nathusii</i>
14	Вечірниця руда	<i>Nyctalus noctula</i>
15	Горностай	<i>Mustela erminea</i>
16	Норка європейська	<i>Mustela lutreola</i>
17	Видра річкова	<i>Lutra lutra</i>
18	Тхір лісовий	<i>Mustela putorius</i>

Охорона видів рослин і грибів занесених до списку на державному рівні забезпечується шляхом заходів:

- установка особливого правового статусу, заборона або обмеження їх використання,
- врахування вимог щодо їх охорони під час розробки нормативних актів місцевого рівня,
- системна робота щодо виявлення місць їх зростання, проведення постійного спостереження за станом популяцій, пріоритетного створення на територіях, де вони зростають системи заповідних та інших об'єктів, що особливо охороняються,
- урахування спеціальних вимог щодо охорони під час розміщення

продуктивних сил, ведення господарської діяльності, вирішенні питань відведення земельних ділянок, розробки проектної та проективно-планувальної документації, екологічної експертизи.

5.3 Водоохоронні зони

- Утримування площадки для миття техніки в належному стані.
- Забезпечення наявності достатньої кількості абсорбентів для видалення проливів нафтопродуктів в разі їх утворення.
- Напрямок трелювання, створенні мінсмуг розміщується вздовж схилів.
- Дотримання режиму охорони при плануванні рубок (рубки головного користування заборонені).

Ніжинське надлісництво не планує заходи щодо водних ресурсів.

Негативний вплив лісозаготівельних та лісовідновлювальних робіт зведено до мінімуму внаслідок заборони законодавством України проведення рубок головного користування поблизу водних об'єктів з метою не допущення забруднення, замулення и виснаження водних об'єктів, а також збереження ареалів рослинного і тваринного світу, на територіях, прилеглих до цих водних об'єктів, установлені водоохоронні зони і прибережні особливо захисні ділянки.

5.4 Ґрунтозахисні заходи

На основі детального ґрунтово-типологічного обстеження виявлені такі типи і види ґрунтів:

- Дерново-слабопідзолисті на піщаних і глинисто-піщаних відкладеннях,
- Дерново-середньопідзолисті по супіщаних відкладеннях,
- Сірі лісові,
- Торф'яний,
- Болотні.

Ерозійні процеси, в умовах значної лісистості і рівнинного рельєфу, на території надлісництва відсутні. Існує небезпека вітрової ерозії на ділянках з ґрунтами легкого механічного складу.

Лісозаготівельні роботи плануються проводити способами, які виключають або обмежують негативний вплив на довкілля та лісовідновлення. На кожну лісосіку видається лісорубний квиток, який дає право на заготівлю деревини. У лісорубних

квитках зазначається спосіб рубки і очищення лісосіки, наявність підросту, насінників, ключових біотопів та об'єктів, які повинні бути збережені під час розробки лісосіки.

Лісосіки всіх видів рубок передаються підряднику в розробку по акту. На кожен лісосіку до початку її розробки складається технологічна карта, яка з врахуванням конкретних умов відображає лісівничі та організаційні вимоги до виконання робіт. Технологічна карта вміщує, зокрема, перелік підготовчих робіт, визначає схему розробки лісосіки з нанесення на ній виробничих об'єктів, устаткування, шляхів, волоків, способи виконання лісозаготівельних операцій (валка, обрубка сучків, розрізування стовбурів на сортименти, їх сортування і трелювання, штабелювання, навантаження і вивезення деревини, очищення місця. Під час проведення підготовчих робіт на лісосіці та на відстані 50 метрів за межею лісосіки по її периметру, вздовж лісовозних доріг та діючих трелювальних шляхів, в радіусі 50 метрів від місць розміщення обігрівального приміщення, верхніх складів, місць розміщення техніки та паливно-мастильних матеріалів звалюють усі намічені небезпечні дерева.

Облаштовуються місця для обігріву та відпочинку, встановлюються попереджувачі знаки безпеки на стежках та дорогах, які проходять через лісосіку.

Підготовчі роботи проводить бригада, що виконує основні лісосічні операції.

Всі лісосічні роботи виконуються лише відповідно з вимогами карти технологічного процесу розробки лісосік.

Чинники, які впливають на вибір лісозаготівельної техніки і обладнання наступні:

- технологія лісозаготівель, яка включає і спосіб заготівлі деревини (хлистовий чи сортиментний),
- площа лісосіки,
- об'єм стовбура і запас деревини на лісосіці,
- розташування, ґрунти і рельєф,
- відстань трелювання і вивезення деревини,
- спосіб очищення лісосік від порубкових решток.

У філії застосовується сортиментний спосіб заготівлі деревини, який дає змогу використовувати колісні трактори та машини.

Звалювання дерев, обрізування сучків, розрізання стовбурів на сортименти проводиться бензопилами Штиль або Хускварна.

5.5 Оцінка впливу на довкілля (ОВД)

При розробці методик та механізмів оцінювання, визначення об'єктів оцінювання та ризиків, відповідно FSC національного стандарту системи ведення лісового господарства для України (FSC-STD-UKR-01.1-2024 V1-1;)

Відповідно до «ІНСТРУКЦІЇ з оцінки впливу діяльності надлісництва на цінності довкілля та ОЦЗ», яка затверджена та діє на філії, проведено попередню оцінку впливу планованої діяльності на природні ресурси та ОЦЗ. Можливих негативних впливів не виявлено. Розроблені на надлісництві заходи та комплекс нормативів з інструкціями достатні для того, щоб виключити негативні прояви на соціальне становище, умови праці чи доходи як власних працівників, так і громад.

6. План господарських заходів

При складанні плану господарської діяльності Ніжинського надлісництва, проводиться аналіз таксаційних показників, на які мають вплив, обсяги запроектованих і проведених заходів.

Базова інформація про приріст і таксаційні показники збирається в процесі проведення лісовпорядкування, при якому проводиться суцільна інвентаризація всіх лісових ділянок.

Поточна інформація визначається по матеріалах безперервного лісовпорядкування, при якому враховуються всі зміни в лісовому фонді підприємства, які відбулися за поточний рік.

6.1 Розрахункова лісосіка

Розрахункова лісосіка – щорічна, науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, яка обраховується та затверджується для кожного власника, постійного користувача лісами по категоріях лісів в розрізі порід, виходячи з принципів безперервності використання лісових ресурсів.

Розрахункова лісосіка рубок головного користування по Ніжинському надлісництву філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України» (попередня назва підприємства ДП «Ніжинський лісгосп») обрахована Українським державним проектним лісовпорядним виробничим об'єднанням (УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ) згідно Методики визначення розрахункової лісосіки, погодженої з Міністерством

економіки, довкілля та сільського господарства України від 11 травня 2026 року.¹⁰⁵

Експлуатаційний фонд при базовому лісовпорядкуванні 2022 року виявлений на площі 50852,6 га із стовбуровим запасом 12220,51 тис.м³.

Розрахункова лісосіка прийнята другою лісовпорядною нарадою в розмірі 184,35 тис.м³ ліквідної деревини, в тому числі по господарствах:

-хвойне – 83,97 тис. м³, в т.ч. сосна-83,33 тис. м³

-м'яколистяне – 65,92 тис.м³

в т.ч. березова – 14,00 тис.м³

чорно-вільхова – 24,09 тис.м³,

осикова – 21,55 тис.м³

Розрахункова лісосіка по категоріях

лісів: захисні ліси – 20,15 тис.м³

експлуатаційні ліси – 158,68 тис.м³

Пропозиції та відповідні дані щодо розрахункової лісосіки по категоріях лісів в розрізі панівних порід підготовлені лісовпорядною організацією ВО «УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ».

По відношенню до попередньої, остання розрахункова лісосіка збільшилась на 47,49 тис.м³, в тому числі по: - хвойному господарству на 20,19 тис.м³,

- твердолистяному 5,08 тис.м³,

- м'яколистяному 22,22 тис.м³.

Розрахункова лісосіка збільшилась по категоріях лісів на:

- рекреаційно-оздоровчі ліси -1,87 тис.м³,

- захисні ліси – 13,24 тис.м³,

- експлуатаційні ліси – 32,38 тис.м³.

Діюча розрахункова лісосіка і фактичний відпуск деревини відповідає принципу безперервного і невиснажливого лісокористування

Таблиця 5

Порівняльна характеристика обсягів головного користування (запас – тис.м³ у ліквіді)

Показники	Усього	В т.ч. по господарствах		
		хвойне	твердо- листяне	м'яко- листяне
1. Щорічна розрахункова лісосіка:				
1.1.Рекомендована лісовпорядкуванням на новий ревізійний період	184,35	83,97	34,46	65,92
1.2.Встановлена при попередньому лісовпорядкуванні	136,86	63,78	29,38	43,70
1.3.Діюча на рік лісовпорядкування	184,35	83,97	34,46	65,92
2. Фактичний відпуск деревини 2025 рік	140,486	72,027	41,135	21,324
3. План відпуску деревини на 2026 рік	189,881	90,351	54,154	45,376

Розміщення рубок головного користування проведено з урахуванням наявного експлуатаційного фонду по лісництвах, стану насаджень.

При територіальному розміщенні лісосік дотримано встановлені Правилами рубок ширина, довжина, площа, спосіб і термін примикання лісосік, напрямок рубки і кількість зарубів у кварталі.

По кожному лісництву, в якому є експлуатаційний фонд, на ревізійний період складені відомості рубок головного користування в які внесені з групуванням за п'ятиріччями виділи (частина виділів) стиглих і перестійних деревостанів, можливих для експлуатації.

Протягом ревізійного періоду крім зазначених у відомості лісових ділянок в рубку, можуть надходити і інші можливі для експлуатації ділянки лісу, які на рік рубки досягли віку стиглості. Відведення таких насаджень в рубку можливе в разі, якщо вони вимагають проведення термінової рубки:

- в зв'язку з їх пошкодженням, усиханням, з втратою захисних функцій, в розладнаних насадженнях, в насадженнях, які в установленому порядку підлягають розчищенню в зв'язку з будівництвом;
- у випадку коли неможливо розмістити по певних господарських секціях наявний лісосічний фонд згідно встановлених розрахунковій лісосіці через необхідність дотримання встановлених термінів примикання лісосік;
- в зв'язку з будівництвом лісових доріг (їхньою відсутністю), а також в інших випадках, що не входять в протиріччя з положеннями чинних нормативних документів, які регламентують проведення рубок головного користування.

6.2 План рубок формування і оздоровлення лісів та інших рубок

Плани рубок формування і оздоровлення лісів та інших рубок на 2026 рік по Ніжинському надлісництві наведені в таблиці 6.

Таблиця 6

Системи та види рубок і заходів	План, га	Обсяг деревини, куб.м	у тому числі	
			ліквідної	з неї ділової
1	2	4	5	6
освітлення	144	2880	-	-
прочищення	168	5052	-	-
прорідження	192	4130	3689	138
прохідні	273	13060	11130	3370
вибіркові санітарні	1480	36950	33279	4862
суцільні санітарні	-	-	-	-
інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства	-	-	-	-
інші заходи, не пов'язані з веденням лісового господарства	-	-	-	-

6.3 Лісовідновлення та лісорозведення

Створення лісових культур – 371,2 га.

Залишення ділянок під природне поновлення – 20,1 га.

Переведення в вкриті лісом площі – 350,6 га.

6.4 Охорона лісів від пожеж

На сьогодні головне завдання суспільства і в першу чергу лісогосподарських підприємств, постійних лісокористувачів – охорона лісових насаджень від пожеж.

Забезпечення пожежної безпеки в природних екосистемах є невід'ємною частиною діяльності державних лісогосподарських підприємств щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища.

З метою забезпечення охорони лісів від пожеж постійно проводиться моніторинг стану пожежної безпеки в лісових насадженнях.

Складні природно-кліматичні умови, суттєво підвищують стан природної пожежної небезпеки лісів, що вимагає постійної уваги з боку лісогосподарських підприємств щодо їх охорони і збереження від вогню.

Пожежонебезпечний період триває, як правило, з другої декади березня до середини листопада. В окремі роки він змінюється залежно від погодних умов.

Пожежі в лісі виникають з різних причин. Це і необережне, а інколи і безвідповідальне поводження з вогнем, навмисні підпали, загоряння від іскри автомобіля та грозових розрядів, але наша основна задача своєчасно провести попереджувальні протипожежні заходи, на початковій стадії виявити лісову пожежу і прийняти заходи щодо недопущення розповсюдження вогню на значну площу.

З метою посилення охорони лісів від пожеж і поліпшення організації боротьби з лісовими пожежами щороку на пожежонебезпечний період розробляються документи з питань взаємодії та взаємоінформування.

У Ніжинському надлісництві створено лісову пожежну станцію (ЛПС), яка укомплектована спеціалізованою пожежною автомашиною підвищеної прохідності, лісопожежним модулем, а також автомобілем підвищеної прохідності для перевезення людей та матеріалів, колісним трактором з ґрунтообробним знаряддям, протипожежним інвентарем та ін.

Одним із найважливіших моментів у боротьбі з лісовими пожежами є їх своєчасне виявлення. Для цього встановлено пожежні спостережні вежі, які оснащені телевізійними системами спостереження для нагляду за лісовими масивами.

Протягом пожежонебезпечного періоду в лісах проводяться профілактичні попереджувальні заходи з охорони лісів від пожеж, зокрема – влаштування мінералізованих смуг, догляд за мінералізованими смугами, рейди по виявленню порушників Правил пожежної безпеки в лісах, перекриття в'їздів в лісові масиви, встановлення наглядної агітації в лісових насадженнях, виступи в засобах масової

інформації, лекції і бесіди з населенням на протипожежну тематику.

Охорона лісу від пожеж здійснюється відповідно до вимог Порядку організації охорони та захисту лісів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2022 року № 612. Облік лісових пожеж ведеться згідно Порядку обліку пожеж та їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 року № 2030 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 313).

6.5 Господарська діяльність Надлісництва на забруднених радіонуклідами територіях, з урахуванням рівня їх забрудненості, у тому числі ВМП

Територія Ніжинського надлісництва філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України» не забруднена радіонуклідами.

У зв'язку із військовими діями на території України зросла загроза наявності ВМП у лісових масивах. Це становить небезпеку для життя людей, довкілля та лісового господарства. Підвищений ризик ураження персоналу лісгосподарських підприємств, які займаються заготівлею деревини, доглядом за лісовими насадженнями, а також місцевого населення, що користується лісовими ресурсами, забруднення лісів ВМП також може завдавати значної шкоди екосистемам, обмежувати доступ до природних ресурсів і знизити рекреаційну цінність лісових територій.

6.6 Дотримання принципу не виснажливості

Використання лісових ресурсів здійснюється в порядку загального і спеціального використання.

У порядку загального використання лісових ресурсів громадяни мають право вільно перебувати в лісах, безкоштовно збирати для власного споживання дикорослі трав'яні рослини, квіти, ягоди, горіхи, інші плоди, крім випадків, передбачених законодавчими актами.

Спеціальне використання лісових ресурсів має свою класифікацію, в основі якої є мета лісокористування.

- Планування обсягів вирубування

Законодавством передбачено складну процедуру погодження обсягів вирубування з органами державної влади.

Наприклад, розміри рекомендованої розрахункової лісосіки для кожного власника лісів розглядаються лісовпорядними організаціями під час проведення чергового лісовпорядкування (раз на 10 років) на лісовпорядній нараді.

- Погодження обсягів вирубування

Законодавством передбачено складну процедуру погодження обсягів вирубування з органами державної влади.

- Порядок контролю за дотриманням рівня заготівлі

Лісовпорядною організацією визначено можливі обсяги заготівлі, що забезпечують дотримання принципів невиснажливого лісокористування. Загальна середня зміна запасу по надлісництву на 01.01.2026 року – 206,05 тис.куб.м. Надлісництво планує не перевищувати щорічний допустимий обсяг заготівлі деревини, що не перевищує загальну середню зміну запасу.

- Порядок дій для коригування обсягів заготівлі деревини

Надлісництво дотримується принципу невиснажливості обсягу заготівлі не деревної лісової продукції та комерційних послуг у зв'язку з видючою лімітів згідно проекту організації та розвитку лісового господарства (виданою Українською державною лісовпорядною експедицією). Ліміти на заготівлю не деревної продукції надає обласна адміністрація.

7. Моніторинг лісів

7.1 Методика моніторингу

Види моніторингу. Моніторинг може бути внутрішнім і зовнішнім. Внутрішній моніторинг проводиться на рівні підприємства. Підприємство визначає порядок проведення внутрішнього моніторингу з урахуванням вимог цього Порядку та інших актів законодавства.

Моніторинг для виявлення та опису впливів господарської діяльності на довкілля.

- I. Результат діяльності з поновлення (критерій 10.1);
- II. Використання для відновлення видів, які добре екологічно адаптовані(критерій 10.2);
- III. Інвазивність або інші негативні впливи, пов'язані з будь-якими чужорідними видами в межах одиниці господарювання (критерій 10.3);
- IV. Підтвердження, що генетично модифіковані організми не використовуються (критерій 10.4);
- V. Результати лісівничої діяльності (критерій 10.5);
- VI. Негативні впливи застосування добрив на цінності довкілля(критерій 10.6);
- VII. Негативні впливи застосування пестицидів (критерій 10.7);
- VIII. Негативні впливи застосування засобів біологічної боротьби(критерій 10.8);
- IX. Вплив природних небезпек (критерій 10.9);
- X. Вплив розвитку інфраструктури, транспортування та лісівничих заходів на рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, оселища, екосистеми, ландшафтні цінності, воду та ґрунти (критерій 10.10);
- XI. Вплив заготівлі та вилучення деревини на недеревинну лісову продукцію, цінності довкілля, ліквідні відходи деревини та інші види продукції та послуги (критерій 10.11);

XII. Екологічно прийнятною утилізацією відходів (критерій 10.12).

Моніторинг для виявлення та опису соціальних впливів господарської діяльності, включно із (якщо застосовано)

- I. Доказами незаконної або недозволеної діяльності (критерій 1.4);
- II. Відповідністю національному законодавству, ратифікованим міжнародним конвенціям та обов'язковим нормам і правилам (критерій 1.5);
- III. Вирішенням спорів і скарг (критерії 1.6, 2.6 і 4.6);
- IV. Програмами та заходами [видами діяльності], що стосуються прав працівників (критерій 2.1);
- V. Гендерною рівністю, сексуальними домаганнями та гендерною дискримінацією (критерій 2.2);
- VI. Програмами та заходами [видами діяльності], що стосуються безпеки та гігієни праці (критерій 2.3);
- VII. Виплатою заробітної плати (критерій 2.4);
- VIII. Навчанням працівників (критерій 2.5); здоров'ям працівників, які зазнають дії пестицидів, якщо пестициди застосовуються (критерій 2.5 і критерій 10.7);
- IX. Виявленням місцевих громад та їхніх законних прав (критерій 4.1);
- X. Повним виконанням умов юридично обов'язкових угод (критерій 4.2);
- XI. Стосунками з громадами (критерій 4.2);
- XII. Охороною місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад (критерій 4.7);
- XIII. Місцевим економічним і соціальним розвитком (критерії 4.2, 4.3, 4.4, 4.5);
- XIV. Продукуванням різноманітних вигід та/або продуктів (критерій 5.1);
- XV. Підтриманням та/або посиленням послуг екосистем (критерій 5.1);
- XVI. Заходами з підтримання або посилення послуг екосистем (критерій 5.1);
- XVII. Фактичними у порівнянні із запланованими річними обсягами заготівлі деревинної та недеревинної лісової продукції (критерій 5.2);
- XVIII. Використанням місцевих переробки, надання послуг та виробництв зі створенням доданої вартості (критерій 5.4);
- XIX. Довгостроковою економічною життєздатністю (критерій 5.5);
- XX. Категоріями 5 і 6 особливих цінностей для збереження, визначених у критерії 9.1.

Моніторинг за для виявлення та опису змін екологічних умов, включно із (якщо застосовано)

- I. Цінностями довкілля та функціями екосистем, у т.ч. накопиченням та утримуванням вуглецю (критерій 6.1); включно із ефективністю визначених та вжитих заходів із запобігання негативним впливам господарської діяльності на цінності довкілля, пом'якшення таких впливів і відновлення цих цінностей

(критерій 6.3);

II. Рідкісними видами та видами, що перебувають під загрозою, і ефективністю вжитих заходів з охорони цих видів та їх оселищ (критерій 6.4);

III. Репрезентативними ділянками та ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.5);

IV. Аборигенними видами, що трапляються природно, та біологічним різноманіттям, а також ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.6);

V. Водотоками, водними об'єктами, кількістю та якістю води, а також ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.7);

VI. Ландшафтними цінностями та ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.8);

VII. Перетворенням природних лісів на плантації або на нелісові [види землекористування] (критерій 6.9);

VIII. Категоріями 1-4 особливих цінностей для збереження, визначеними згідно з критерієм 9.1, та ефективністю вжитих заходів з їх підтримання та/або збагачення.

IX. Рівнем забруднення одиниці господарювання радіонуклідами.

7.2 Суб'єкти, які беруть участь у підготовці та проведенні моніторингу

1. Участь у підготовці та проведенні моніторингу можуть брати:

суб'єкти, які проводять моніторинг;

суб'єкти, які ініціюють проведення моніторингу;

суб'єкти, які здійснюють науковий супровід моніторингу;

суб'єкти, які залучаються до опитування, спостереження або виконання робіт (завдань) моніторингу на етапі проведення дослідження.

2. Суб'єктами моніторингу можуть бути:

- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України;
- Державне агентство лісових ресурсів України;
- Державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України»;
- місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування;
- сторони, чиї інтереси торкнулися, зацікавлені сторони та експерти;
- наукові установи, інші юридичні установи.

3. Ініціаторами моніторингу можуть бути суб'єкти, вказані вище, а також громадські об'єднання, підприємства, установи, організації та інші юридичні і фізичні особи.

4. Найбільш детальний моніторинг складу насаджень, вікового розподілу, повноти, запасу та інших таксаційних показників, а також рівня біорізноманіття, включаючи наявність рослинного покриву та недеревної продукції, тощо проводиться під час базового лісовпорядкування раз в десять років, яке

здійснюється як складова процесу планування ведення лісового господарства. Дані лісовпорядкування служать для розробки щорічних планів.

5. Моніторинг відповідності вимогам національного законодавства здійснюється всіма працівниками. За змінами у законодавстві слідкує юрисконсульт підприємства. Моніторинг лісогосподарських показників здійснюють головний лісничий, лісничі, а також спеціалісти відділу лісового господарства. Моніторинг санітарного стану лісів здійснюється лісничими, інженером з охорони та захисту лісу тощо. Моніторинг виробничих результатів здійснюють спеціалісти виробничого відділу. Моніторинг фінансових показників, продуктивності та економічної ефективності діяльності здійснюється економічним відділом та бухгалтерією.

7.3 Процедура підготовки та проведення моніторингу

Моніторинг здійснюється у відповідності з прийнятими програмами моніторингу. Програми визначають процедуру моніторингу та відповідальних осіб. Частота, інтенсивність та обсяги моніторингу залежать від інтенсивності та обсягів робіт, які здійснюються підприємством. Моніторинг охоплює період від одного дня (поточний моніторинг за виконанням денних норм виробітку, кількості заготовленої чи переробленої продукції) до одного року (моніторинг планових показників діяльності за рік). Моніторинг може здійснюватися також помісячно чи поквартально. Детальний моніторинг стану лісового фонду та наявності лісових ресурсів проводиться раз у 10 років під час базового лісовпорядкування. Моніторинг також враховує чутливість та стан навколишнього середовища. Так, для видів діяльності, які мають значний вплив на навколишнє середовище (лісозаготівлі, лісовідновлення) частота та інтенсивність моніторингу зростають. Моніторинг ОЦЗ та ПЗФ проводиться як правило щороку. Це здійснюється представниками підприємства та управління охорони навколишнього середовища. Також лісова охорона під час обходів лісових масивів спостерігає за змінами в ОЦЗ кожного дня. Всі записи моніторингу аналізуються та використовуються в процесі діяльності. Всі наукові дослідження проводяться з відома та за підтримки лісових підприємств. Також відслідковуються всі нові дані, які мають відношення до управління ОЦЗ.

8. Соціальні аспекти

8.1 Права працівників, гігієна та безпеки праці, гендерна рівність, як це визначено в принципі 2.

Практика та умови працевлаштування працівників відповідають усім принципам та правам на працю або їх дотримання, що охоплені вісьмома Конвенціями МОП про працю як визначено в Декларації МОП про основні принципи і права на працю.

Розроблено та доведено до працівників і виконуються правила гігієни та безпеки праці на лісогосподарських роботах.

Ніжинським надлісництвом філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України» укладено «Колективний договір» між **Роботодавцем** в особі директора філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України», з однієї сторони, і Профспілковим комітетом, що представляє інтереси трудового колективу підприємства, з другої сторони (далі - **профспілкова сторона**).

Колективний договір — угода, яка укладається між власником або уповноваженим органом (особою) і одним або кількома профспілковими чи іншими уповноваженими на представництво трудовим колективом, органами, а у разі відсутності таких органів — представниками трудящих, обраними та уповноваженими трудовим колективом. Колективний договір є результатом соціального партнерства та діалогу на локальному рівні.

Колективний договір укладається відповідно до чинного законодавства (ст.10—20 Гл. 2 КЗпП України, ЗУ "Про колективні договори і угоди" та ін.) та узятих сторонами зобов'язань і має на меті регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин, а також узгодження інтересів трудящих, власників та уповноважених ними органів.

Гендерна дискримінація у працевлаштуванні, можливостях навчання, укладанні угод, в процесах залучення та господарської діяльності на підприємстві відсутня.

8.2 Охорона праці

Охорона праці в лісовому господарстві — це система заходів для забезпечення безпечних умов праці під час лісогосподарських робіт, таких як лісопосадка, догляд за лісом та заготівля деревини. Вона включає дотримання правил пожежної безпеки, використання сучасного та справного обладнання, забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, а також організацію робіт з урахуванням погодних умов та особливостей рельєфу. Важливим є також проведення інструктажів та дотримання санітарно-гігієнічних норм.

Основні аспекти охорони праці в лісовому господарстві:

- **Пожежна безпека:**
 - Розробка та дотримання правил пожежної безпеки в лісах.
 - Проведення інструктажів серед працівників з протипожежної безпеки.
- **Правила проведення лісосічних робіт:**
 - Організація робіт відповідальними особами, які пройшли перевірку знань з безпечного ведення робіт.
 - Забезпечення працівників необхідним інструментом для спилювання та обробки дерев.
 - Облаштування побутових приміщень для відпочинку та обігріву.
- **Безпека під час роботи з машинами:**

- Дотримання правил експлуатації лісогосподарських машин, зокрема під час руху, на перешкодах і при роботі з навісним обладнанням.
- Забезпечення безпечної відстані для працівників від працюючих машин.
- **Екологічні аспекти:**
- Робота в зоні забруднення радіоактивними речовинами вимагає особливих заходів безпеки, таких як проведення робіт за нарядом-допуском.
- **Загальні вимоги:**
- Роботи повинні припинятися за несприятливих погодних умов, таких як сильний вітер, гроза, злива або погана видимість.
- Надання працівникам засобів індивідуального захисту.
- Дотримання санітарно-гігієнічних норм та вимог, як зазначено в нормативних актах України.

8.3 Взаємодія з громадами

Сторона, чий інтереси зачеплено (Affected stakeholder): Будь-яка особа, група осіб або організація, яка є або може бути об'єктом впливу діяльності одиниці господарювання. Прикладом (невичерпним) може бути особа, група осіб або організацій, розташованих поруч із одиницею господарювання (наприклад, власники земель, розташованих нижче за течією).

Сторонами, чий інтереси зачеплено, можуть бути, наприклад:

- Місцеві громади;
- працівники;
- люди, що мешкають поблизу лісу;
- суміжні землекористувачі;
- місцеві переробники лісової продукції;
- місцеві комерційні структури;
- власники прав на землеволодіння і користування, зокрема

землевласники;

- організації, уповноважені діяти або відомі як такі, що діють від імені сторін, чий інтереси зачеплено, наприклад соціальні або екологічні НУО, профспілки, тощо.

Зацікавлена сторона (Interested stakeholder): Будь-яка особа, група осіб або організація, яка виявляє інтерес або відомо, що вона має інтерес до діяльності одиниці господарювання.

Зацікавленими сторонами можуть бути, наприклад:

- природоохоронні організації, наприклад, довкільні неурядові організації;
- організації працівників, наприклад, профспілки;
- організації з прав людини, наприклад, соціальні неурядові організації;
- проекти місцевого розвитку;

- органи місцевої влади;
- державні урядові відомства, що діють в регіоні;
- національні офіси FSC;
- експерти з конкретних питань, наприклад, з особливих цінностей для збереження.

Ніжинське надлісництво проводить інформування місцевих органів самоврядування і громадськості про плани розвитку лісового господарства та використання лісових ресурсів, про заплановані лісогосподарські заходи та очікувані екологічні і соціальні наслідки такої діяльності, а також консультації між представниками надлісництва та представниками місцевого населення та інших зацікавлених сторін щодо господарської діяльності надлісництва для запобігання виникнення конфліктних ситуацій.

Ніжинське надлісництво запрошує представників органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін до обговорення проекту організації лісового господарства та планів розвитку надлісництва.

8.4 Вирішення конфлікту

У випадку виникнення будь-яких спірних питань в зоні діяльності Ніжинського надлісництва, звернення приймаються за адресою:

Ніжинське надлісництво філії «Північний лісовий офіс»

ДП «Ліси України»

16600 Чернігівська область, м.Ніжин

вул. Станіслава Прощенка,5 тел. 068-821-97-18

з понеділка по п'ятницю з 8:00 до 17:00.

Скарги щодо прав володіння та користування землями лісового фонду і лісовими ресурсами, у випадку втрат чи понесення збитків, завданих їхнім юридичним чи традиційним правам, власності, умовам проживання, спричиненні господарською діяльністю Ніжинського надлісництва, вирішуються у процесі консультацій та переговорів за згодою сторін.

Скарга подається в письмовій формі (в електронному або паперовому вигляді) і повинна містити опис порушеного права особи, коли відбулося порушення, факти і можливі докази, що підтверджують скаргу.

Скарга може бути подана протягом 10 днів із дня вчинення діяння або з дня, коли повинно було стати відомо про його вчинення. Скарга може бути надіслана не електронну поштову скриньку nizhynske.lg@e-forest.gov.ua. Фахівець (протягом робочого дня) передає отриманні скарги особі відповідальній за врегулювання скарг.

Після отримання скарги та проведених консультацій зі скаржником, скаржник може обрати наступні способи вирішення спору щодо врегулювання

скарги:

- 1) Неформальна процедура
- 2) Формальна процедура
- 3) Відмова від необхідності реагування.

У разі врегулювання спору неформальним шляхом передбачається наступна послідовність дій:

- отримання заяви в письмовій формі від скаржника/скаржниці, уточнюючі та додаткові деталі, зокрема дата, місце, час, особи, залучені до ситуації, свідки тощо;
- протягом 10 робочих днів відповідальна особа за врегулювання спорів проводить зустрічі зі скаржником/скаржницею, свідками та іншими особами, які можуть надати необхідну інформацію. Строк розгляду скарги може бути продовжено не більше ніж на 10 днів, з прийняттям відповідного рішення. У разі необхідності особа відповідальна за врегулювання спорів може запитувати додаткову інформацію, а також звертатися за консультацією та/або інформацією до працівників, які є незацікавленими особами у ситуації, що розглядається;
- комісія вивчає скаргу, надає консультації обом сторонам, пропонує способи вирішення ситуації, що виникла. У разі досягнення спільного рішення, воно оформлюється в письмовій формі та підписується скаржником/скаржницею, відповідачем/відповідачкою. Примірник такого спільного рішення повинен зберігатися в Комісії протягом п'яти років;

У разі врегулювання випадку формальним шляхом передбачається наступна послідовність дій:

- комісія в межах формальної процедури після отримання скарги обов'язково інформує керівництво філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України»;
- протягом 10 робочих днів проводиться засідання Комісії на якому вирішується чи скарга дійсно стосується Ніжинського надлісництва філії «Північний лісовий офіс» ДП «Ліси України» і чи її розгляд належить до компетенції Комісії.
- протягом десяти днів Комісія від дня отримання скарги проводить зустрічі зі скаржником/скаржницею, свідками та іншими особами, які можуть надати необхідну інформацію. Строк розгляду може бути продовжено не більше ніж на 30 днів, з прийняттям відповідного рішення.

При необхідності Комісія може запитувати додаткову інформацію, а також звертатися за консультацією та/або інформацією до працівників незацікавлених у ситуації, що розглядається.

Рішення комісії щодо ситуації, описані у скарзі, готується в межах

встановлених строків та подається невідкладно директору філії, начальнику надлісництва, скаржнику.

На підставі рішення Комісії директор філії приймає відповідні рішення, передбачені законодавством.

У разі неможливості досягнення згоди у процесі консультацій, переговорів, зборів суперечки щодо прав володіння та користування землями лісового фонду і лісовими ресурсами, у випадку втрат чи понесення збитків, завданих їхнім юридичним чи традиційним правам, власності, умовам проживання, спричинені господарською діяльністю Ніжинського надлісництва вирішується у судовому порядку, відповідно до норм чинного національного законодавства.

**Начальник
Ніжинського надлісництва**

Володимир ШАПОШНИК